

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 4, Sayı:17, Aralık 2018, s. 402-418

Mümin ESER

Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli MYO, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık,
meser@adu.edu.tr

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRENCİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA İLİŞKİN TUTUMLARI: NAZİLLİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ

Özet

Ekonomik büyüme ve kalkınma günümüz ülkelerinin en büyük sorunlarından biridir. Ekonomik büyümeye bağlı olarak gelişen kalkınmanın sürdürülebilir olması son dönemde ülkeleri ilgilendiren bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. İnsanlar ortak gelecek için insan merkezli bir sürdürülebilir kalkınmayı istemektedirler. Sürdürülebilir kalkınma gelecek nesillerin ihtiyaçlarından çalmadan kendi ihtiyaçlarımızı iyi bir biçimde karşılamaktır. Bu çalışma ön lisans öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumlarının belirlenmesini ölçmeye yöneliktir. Araştırmaya Adnan Menderes Üniversitesi'nde eğitim gören 320 Nazilli MYO üniversitesi öğrencisi katılmıştır. Verilerin analizinde SPSS, istatistiksel farklılık-ilişkilerin analizinde t-test, korelasyon ve ANOVA testleri kullanılmıştır. Çalışmada sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumları belirlemek için Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilere bir anket uygulanmıştır. Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumlarının tespit edilerek sonuçlarının değerlendirilmesi bu çalışmanın temel amaçları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Sürdürülebilir kalkınma, Meslek Yüksekokulu

THE ATTITUDE TOWARDS SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS: AN EXAMPLE OF NAZILLI VOCATIONAL SCHOOL

Abstract

Economic growth and development is one of the biggest problems in today's countries. Development which is connected to economic growth needs to be sustainable and therefore is the focus of many countries. People want a human centered sustainable development for a common future. Sustainable development provides our requirements without stealing from future generations requirements. This study aims to determine the attitude towards sustainable development of Vocational School students. 320 university students studying at Adnan Menderes University Nazilli Vocational School participated in the research. In the analysis of the data, SPSS; in the analysis of statistical difference relationships, t-test were used. In the study, so as to be able to determine the exam anxiety, a questionnaire was applied to the students of Adnan Menderes University Nazilli Vocational School. The main objectives of this study is to detect the attitude towards sustainable development of the students and to evaluate the outcomes.

Keywords: Development, Sustainable development, Vocational School

GİRİŞ

Dünya ülkelerinin en büyük sorunlarından birisi olarak ekonomik büyüme ve kalkınma çabaları gösterilebilir. Ekonomik büyüme bazen kalkınmayı beraberinde getirebilirken, bazen de ekonomik olarak çok büyümüş ülkelerde kalkınma geri kalmış olabilmektedir. Ekonomik kalkınmanın en büyük sorunlarından biriside sürdürülebilirliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma bir anlamda gelecekte dünya üzerinde yaşayacak kuşakların yaşayabileceği iyi bir sosyal yaşam, iyi bir çevre ve iyi bir ekonomik koşul demektir. İnsanoğlunun varoluşundan itibaren en önemli sorunlarından birisi ihtiyaçlarını karşılama çabasıdır. İnsanlar bazen sınırsız olan ihtiyaçlarını karşılamak için yeryüzündeki kıt kaynakları sınırsızca kullanmış ve yok etmiştir. Bu insanoğlunun kendinden sonra gelecek kuşaklara bir anlamda en büyük darbesidir. Ekonomide kapitalizmin ortaya çıkışı ile birlikte sistem içinde gelir elde edenlerin en büyük uğraşısı maksimum kar hedefi olmuştur. Maksimum kar hedefi sürdürülebilir kalkınmayı yok eden en büyük unsur olarak görülmektedir. Bu durum dünya ekonomilerinde kriz olarak karşımıza çıkarken, ülkeler arasında ise savaşlar olarak tarihsel süreçte yerini almıştır. Bu savaşlar ve ekonomik krizler sonucunda dünya üzerinde yaşanılmaz bir hal ortaya çıkmaya başlamıştır. Oysa gelecek kuşakların hayatlarından çalmadan da bir dünya mümkündür.

1- KALKINMA VE SÜRDÜRLEBİLİR KALKINMA

Kalkınma ülkelerin ekonomik, sosyal, siyasal ve kurumsal yapılarında köklü değişiklikleri ve ekonomik büyümeyi hedefleyen bir durum olarak belirtilebilir(Ertek:2008). Genellikle ekono-

mik sorunlar tartışılırken kaynak kullanımında etkinlik, bölüşümde etkinlik gibi sorunlar ele alınırken üretimin nerede yapılacağı ve tüketimin nerede olacağı düşünülür. Fakat bu üretim ve tüketimin ortaya çıkaracağı kalıntıların ve zararlı atıkların ne gibi sorunlara yol açacağı genelde göz ardı edilir(Üstünel:1969). Kalkınmanın önemli bir kavram olarak karşımıza çıkması akla kalkınmayı nelerin engellediğini getirebilir. Kalkınmayı engelleyen unsurları; hızlı nüfus artışı, sermaye teçhizatı ve doğal kaynak yetersizliği, teknolojik gerilik ve toplumsal-kültürel çevrenin elverişsizliği olarak sayabiliriz(Uluatam:1973). Kalkınma kavramını önemli hale getiren bir kavram olarak karşımıza sürdürülebilir kalkınma çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik bir şeye devam etme ve sürekliliğini sağlama olarak düşünülebilir. İngilizce “Sustainable Development” kavramının Türkçeye çevirisi olan “Sürdürülebilir Kalkınma”, sözlükte; “çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bu günkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın, ekonomik gelişmenin sağlanması şeklinde karşılık bulmaktadır(Tıraş:2012). En kısa tanımıyla sürdürülebilir kalkınma “gelecek kuşakların kapasitesini tehlikeye atmadan bugünkü ihtiyaçları karşılayan kalkınma” anlamına gelmektedir. Aslında “kalkınma” kavramı, sürekli bir ekonomik faaliyetle ve doğal kaynakların sonuna kadar kullanılmasıyla biyosferin kendini yenileme kapasitesinin zorlanmasını çağrıştırmaktadır. Kalkınma ile sürdürülebilirlik arasındaki bu çelişkinin aşılması için kalkınma kavramını ekonomik büyümeden ayırt etmek zorunludur. Büyüme bir üretim artışına işaret ederken, kalkınma kavramı ile insanın varlık koşullarında bir iyileşme anlaşılmalıdır. Kalkınma ya da gelişme ekonomik zenginliklerin, üretimin artışıdır ancak bundan fazla bir şeydir de. Sürdürebilir kalkınma aynı zamanda sosyal eşitsizliklerle, özellikle de işsizlikle mücadeleyi ve elbette doğal çevrenin ve kaynakların korunmasını içerir(Çıvgın:2011).

Sürdürülebilir kalkınmanın, kavram olarak tartışılmaya ve kullanılmaya başlandığı günden bu yana genellikle kabul edilen üç boyutu bulunmaktadır. Ekonomik: Ekonomik olarak sürdürülebilir bir sistem, mal ve hizmetleri süregelen esaslara dayanarak üretebilmeli; hükümet ve dış borçların yönetilebilirliğini sürdürebilmeli, tarımsal ve endüstriyel üretime zarar veren sektörel dengesizliklerden sakınmalıdır. Çevresel: Çevresel olarak sürdürülebilir bir sistem, kaynak temelini sabit tutmalı, yenilenebilir kaynak sistemlerinin ya da çevresel yatırım fonksiyonlarının istismarından kaçınmalı ve yenilemeyen kaynaklardan yalnızca yatırımlarla yerine yeterince konulmuş olanları tüketmelidir. Bu süreç, ekonomik kaynak olarak sınıflandırılmayan, biyolojik çeşitlilik, atmosferik denge ve diğer ekosistem işlevlerinin korunmasını da içermelidir. Sosyal: Sosyal olarak sürdürülebilir bir sistem, eşitlik dağılımını; sağlık ve eğitim, cinsiyet eşitliği, politik sorumluluk ile katılımı içeren sosyal hizmetlerin yeterli düzeyde gerçekleştirilmesini sağlamalıdır(Özmete:2011). Sürdürülebilir kalkınma bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeden karşılamaktır. Bu kavram içinde iki alt kavramı barındırır. İhtiyaç kavramı, özellikle dünyanın yoksullarının temel ihtiyaçları kavramı, buna her şeyden fazla öncelik verilmelidir. Çevrenin bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçları karşılayabilme yeteneğine teknolojinin ve sosyal örgütlenmenin getirdiği sınırlamalar düşüncesi. Böylece, ekonomik ve sosyal kalkınmanın amaçlarını tarif ederken, gelişmiş veya gelişmekte olan, piyasa ekonomisine ya da merkezi planlamaya dönük olan tüm ülkelerde sür-

dürülebilirlik esas alınmalıdır(Bilgili:2017). Sürdürülebilir Kalkınmayı global bir seviyeye yükseltmek ne demek? Bu nasıl bir ahlak anlayışıdır? Hangi yönlerden yenidir? Nasıl bir "çevre koruma" kastedilmektedir? Nasıl bir "ekonomik gelişme" planlamaktadır? "Sürdürülebilir Kalkınmayı" yeni bir moral değer ve ekonomik stratejisi olarak benimsemeden önce, onun hizmet ettiği ekolojik, toplumsal, politik ve kişisel değerlerle; insanın özgürlüğü, eşitliği ve toplumsallığıyla, hayvanlara ve bitkilere, türlere ve ekosisteme karşı olan sorumluluklarımızı nasıl bağdaştırdığını bilmeliyiz. En önemlisi ise, eğer ahlaki olarak gerçekten ciddi isek, Dünya üzerindeki insanlar için Sürdürülebilir Kalkınmanın gerçek bir ahlak olduğunu hangi gerekçelerle ileri sürdüğünü bilmeliyiz(Engel:1987). 1987 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na sunulmuş olan Ortak Geleceğimiz Raporu'nda geçen tanıma göre sürdürülebilir kalkınma: "Bugünün ihtiyaçlarının, gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılanmasıdır" Tanımdan da anlaşılacağı üzere nesiller arası eşitlik ve çevrenin limitleri konuları üzerine vurgu yapılmaktadır. Özellikle kalkınma kaygısının yoğun olduğu dönemde ağır sanayi üretim ile başlayıp yüksek teknolojiye üretim aşamasına gelinen süreçte kaynakların tükenmekte olduğu ve çevrenin taşıma kapasitenin limitleri fark edilmeye başlandıktan sonra, çevrenin de kalkınmanın sürdürülebilirliğinde bir unsur olduğu anlaşılmıştır(Özer:2017). Dünyamızın karşı karşıya bulunduğu sorunların çok boyutluluğu ve karmaşıklığı karşısında bu sorunlara küresel düzeyde etkin çözüm stratejileri geliştirme arayışları, sorunların teker teker değil, bütünlük bir yaklaşımla ele alınmasını zorunlu hale getirmiştir. Bir başka ifadeyle ekonomi ve çevre arasındaki hassas dengenin çevresel, sosyal ve ekonomik kalkınmayı destekleyecek biçimde kurulması ve korunması gerekmektedir(Peşkirioğlu:2016). Sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin çözümler, ilerleyen zamanlarda kavramın iktisadi, sosyal ve çevresel boyutları üzerinde yoğunlaşmıştır. Munasinghe ortaya koyduğu yaklaşımla, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için disiplinlerötesi (transdisciplinary) bir yaklaşımla oluşturulan sustainomics adlı yeni bir çerçeveye gereksinim olduğunu belirtmiştir(Yeni:2014). Her ne kadar 1970'li yıllarda tartışılmaya başlanmış olsa da, sürdürülebilir kalkınma düşüncesinin geçmişini daha eski tarihlere dayandıran görüşler de bulunmaktadır. Bu düşüncenin ilk kez 18. yüzyıl sonu 19. yüzyıl başında Almanya'nın Baden Bölgesi'nde Kara Ormanların (Schwarzvald) yok oluşunu önlemek amacıyla çıkarılan yasalarda yer aldığı öne sürülmüştür. Bu kavram resmî olarak ilk kez 1987 yılında Norveç Başbakanı Gro Harlem Brundtland'ın başkanlığında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) tarafından yayımlanan "Ortak Geleceğimiz" (Brundtland Raporu) adlı raporda kullanılmıştır. Buna göre sürdürülebilir kalkınma, "Bugünün ihtiyaçlarını gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılamalarında ödün vermeden karşılamak" olarak tanımlanmıştır(Aksu:2011). Eylül 2000'de toplanan BM Genel Kurulu'nda, tüm delegeler küresel düzeyde insan onuru, eşitlik ve esenlik ilkelerinin güçlendirilmesinin dünya toplumlarının ortak sorumluluğu olduğunu kabul edilerek, 2015 yılına kadar dünyada ekonomik, çevresel ve sosyal şartlarda gelişme sağlanması konusunda fikir birliği içinde Binyıl Bildirgesi'ni ilan etmişlerdir. Söz konusu ilkelerin hayata geçirilmesi için sekiz adet Binyıl Kalkınma Hedefi (BKH) belirlenmiştir. Bu hedefler şunlardır: 1. Aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması 2. Evrensel ilköğretimin gerçekleştirilmesi 3. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması 4. Çocuk ölümlerinin azaltılması 5. Anne sağlığının iyileştirilmesi 6.

HIV/AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele edilmesi 7. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması 8. Kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi(Peşkirçioğlu:2016).

Türkiye’de sürdürülebilirlik uygulamaları, çevre ve ekolojik duyarlılık anlayışları toplumda yeni yeni yeşermektedir. Türkiye’de çevre konusuna olan ilgi 1970’li yıllara dayanmaktadır. 1978 yılında, çevre ile ilgili ulusal ve uluslararası faaliyetlerle ilgilenmek üzere, Başbakanlık Çevre Müsteşarlığı’nın kurulmasıyla devlet politikasında yerini almıştır. Türkiye’de çevre ve çevrenin korunması ile ilgili başta Anayasa olmak üzere, çok sayıda yasa, tüzük ve yönetmelik yürürlükte bulunmaktadır. T.C. 1982 Anayasası’nın kabulü ile çevre koruması kavramı ilk defa anayasaya girmiştir. Ancak, bu anayasada çevre sağlığı ve dengesinin önemi vurgulanırken, ideal çevrenin nasıl olması gerektiği veya hangi unsurları barındırması gerektiğine dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla, çevrenin hukuken korunan alanı anayasal olarak belirlenmediği gibi “sürdürülebilir kalkınma” ilkesinin de 1982 Anayasası’nda açıkça ifade edilmediği görülmektedir(Özmehmet:2008). Ayrıca dünya üzerindeki vahşi yaşam limitlerinin, ağaç limitlerinin ve diğer insan kullanımında önemli sayılabilecek değerlere yönelik harcamaların, yirminci yüzyılın son on yılındaki görülmemiş tüketimi sadece nüfus artışı ile değil, doğal kaynakların aşırı israfının da sürdürülebilir kalkınmanın ne kadar çevre korumada önleyici bir yaklaşım olabildiği tartışması önemli bir argüman olarak karşımızda durmaktadır (Yaylı:2011). Literatürde diğer çalışmalara bakacak olursak; Yapıcı (2003) tarafından yapılan çalışmada sürdürülebilir kalkınma olgusu ile eğitim olgusu arasındaki ilişki tartışılmış, sürdürülebilir kalkınmada eğitim kurumlarına düşen rolün çok önemli olduğu gerçeğinden hareketle neler yapılabileceği ele alınmıştır. Çelik (2006) tarafından yapılan çalışmada, sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımından hareketle, bütün ülkelerin nihai hedefi olan kalkınmış bir toplumun oluşturulmasında sağlık hizmetlerinin oynadığı önemli rol tartışılmıştır. Çetin (2006) tarafından yapılan diğer bir çalışmada, teori ve uygulama düzeyinde bölgesel sürdürülebilir kalkınma olgusu değerlendirilmiştir. Öncelikle geleneksel yaklaşımlar çerçevesinde sürdürülebilir kalkınma olgusu ele alınmış, daha sonra son yıllarda bölgesel değerlendirmelere imkan sağlayan yeni yaklaşım ve modeller incelenmiştir. Son olarak, hem Avrupa Birliği düzeyinde hem de ulusal düzeyde farklı bölgesel sürdürülebilir kalkınma uygulamalarından örnekler yer verilmiştir. Öztürk ve Mengüloğlu (2008) yaptıkları çalışmada, sürdürülebilir kalkınmada fiziksel kırsal alan planlanmasına yönelik olarak; proje destekli fiziksel planlamalar, örnek koy oluşturmaya yönelik planlamalar ile turizm köyleri oluşturmaya yönelik planlamaları ele almışlardır. Akgül (2010)’un yaptığı çalışmaya göre; sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkesi, ekonomik, çevresel ve sosyal olmak üzere üç farklı alanda sürdürülebilirliği sağlamaktır diye belirtmişlerdir(Kızılkaya ve Kızıloğlu:2015).

2- YÖNTEM

2.1 Amaç

Bu araştırma ön lisans eğitimi alan sosyal bilimler öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya karşı tutumlarını belirlemeye yöneliktir. Sosyal bilimlerde ekonominin çeşitli alanlarında ara eleman yetiştiren Nazilli Meslek Yüksekokulu öğrencileri örneğinde bir inceleme yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

Nazilli Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin:

- Sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin durumları değerlendirildiğinde nasıldır?
- Cinsiyet gruplandırıldığında sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Annenin eğitim durumu dikkate alındığında sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?
- Babanın eğitim durumu dikkate alındığında sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumları arasında fark var mıdır?

2.2 Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini ADÜ Nazilli Meslek Yüksekokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Nazilli Meslek Yüksekokulu programlarından 2400 öğrenci arasından tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 320 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

2.3 Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak hazır verilerden yararlanma, Fatih Kaya (2013) sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Toplam 21 soruluk bir ölçektir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik unsurlar, ikinci bölümde ise öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumları yer almaktadır. Ölçekte beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Beşli likert ölçeğinde; 1=Hiç Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum, olarak puanlanmıştır. Olumlu sorularda puanların artması sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumun yüksek olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle elde edilen sonuçlar üzerinden değerlendirme yapılırken; olumlu sorularda 5'e yaklaştıkça sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumun yüksek olduğunu belirten yorumlar yapılacak, 1'e yaklaştıkça ise sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumun düşük olduğunu belirten yorumlar yapılacaktır. Çalışmanın teorik alt yapısının oluşturulmasında veri tabanlarında ve internetten tarama yapılarak gerekli kitap ve makaleler temin edilmiştir. Çalışmanın verilerinin elde edildiği ankete katılan öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma hakkında bilgi sahibi olduğu ve verilerin analiz sonuçları elde edilecek bulguların Meslek Yüksekokulları için genellenebilir olduğu varsayılmaktadır.

Anket çalışmasından elde edilen verilerin analizi için SPSS (Statistical Package For Social Sciences) Paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılımına uyduğu varsayılarak istatistiksel analiz yöntemi olarak frekans ve t- testi uygulanmıştır.

2.4 BULGU VE DEĞERLENDİRMELER

2.4.1 Cronbach Alfa Katsayıları ile İlgili Bulgu ve Değerlendirmeler

İstatistik tutum ölçeğine ilişkin elde edilen Cronbach Alfa Katsayısı değeri, ölçme aracının homojenliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmekte olup, hesaplanan Cronbach Alfa Katsayısı

1'e yaklaştığı derecede ölçme aracının tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu düşünülebilir. Güvenirlik katsayısına ilişkin ölçüt değerleri aşağıda olduğu gibi ifade etmektedir.

0,00 < δ < 0,40 olduğu zaman ölçek güvenilir değildir.

0,41 < δ < 0,60 olduğu zaman ölçek düşük güvenirliliktir.

0,61 < δ < 0,80 olduğu zaman ölçek orta düzeyde güvenilirdir.

0,81 < δ < 1,00 olduğu zaman ölçek yüksek düzeyde güvenilirdir. (Yaşar,2014)

Çalışmada Cronbach Alfa Katsayısı dikkate alınarak ilk değerlendirme sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutum ölçeğinin Cronbach Alfa Katsayısı Tablo 1 de 0,926 olduğu görülmektedir. Bu durum ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 1 : Cronbach Alfa Katsayısı

Cronbach's Alpha	Standart Ögelere Dayalı Cronbach's Alpha	N
,924	,926	21

2.4.2 Demografik Özelliklerle İlgili Bulgu ve Değerlendirmeler

Çalışmada demografik değişkenler olarak ilk değerlendirme "**Cinsiyet**" üzerinden gösterilmektedir. Bu demografik özelliklerle ilgili istatistikler Tablo 3'de yer almaktadır:

Tablo 2 : Cinsiyet Bazında Oranlar

	Frekans	%
Kız	161	50,3
Erkek	159	49,7
Toplam	320	100,0

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin demografik özellikleri cinsiyet yönünden incelendiğinde ankete katılanların % 50,3 yani öğrencilerinin 161 kız, %49,7 yani öğrencilerinin 159 erkek görülmüştür

Çalışmada demografik değişkenler olarak ikinci değerlendirme "**Öğrencilerin birinci ikinci sınıf olmaları**" üzerinden gösterilmektedir. Bu demografik özelliklerle ilgili istatistikler Tablo 2'de yer almaktadır:

Tablo3: Öğrencilerin buldukları sınıf

	Frekans	%
Birinci Sınıf	183	57,2
İkinci Sınıf	137	42,8
Toplam	343	100,0

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin demografik özellikleri buldukları sınıf yönünden incelendiğinde ankete katılanların % 57,2 yani öğrencilerinin 183 birinci sınıf, %42,8 yani öğrencilerinin 137 ikinci sınıf oldukları görülmüştür

Tablo4: Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu

	Frekans	%
Okuma yazma yok	17	5,3
İlkokul	97	30,3
Ortaokul	99	30,9
Lise	75	23,4
Üniversite	32	10,0
Total	320	100,0

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin demografik özellikleri buldukları anne eğitimi yönünden incelendiğinde ankete katılanların %5,3 okuma yazma yok, %30,3 ilkokul, %30,9 ortaokul, %23,4 lise ve %10 ise üniversite mezunu oldukları görülmüştür

Tablo5: Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu

	Frekans	%
Okuma yazma yok	22	6,9
İlkokul	139	43,4
Ortaokul	81	25,3
Lise	56	17,5
Üniversite	22	6,9
Total	320	100,0

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin demografik özellikleri buldukları baba eğitimi yönünden incelendiğinde ankete katılanların %6,9 okuma yazma yok, %43,4 ilkökul,%25,3 ortaokul, %17,5 lise ve %6,9 ise üniversite mezunu oldukları görülmüştür

2.4.3 Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Tutum Ölçeği ile İlgili Bulgu ve Değerlendirmeler

Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutum ölçeği dikkate alınarak yapılan anket sonucunda elde edilen veriler Tablo 3 de yer almaktadır.

Tablo 6: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Tutum Ölçeğine İlişkin Verileri

Değişkenler	Öğrenci Sayıları	Aritmetik Ortalama
Sosyal Boyutu	320	3,97
Çevre Boyutu	320	4,09
Ekonomik Boyutu	320	4,12

Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumlarını gösteren sosyal boyut kapsayan sekiz soruda 3,97 ortalama ile katılıyorum olarak ortaya çıkmıştır. Çevre boyut kapsayan 6 soruda 4,09 ortalama ile katılıyorum olarak ortaya çıkmıştır. Ekonomik boyut kapsayan 7 soruda 4,12 ortalama ile katılıyorum olarak ortaya çıkmıştır. Meslek yüksekokulundaki öğrencilerin sosyal, çevre ve ekonomik boyut itibarıyla sürdürülebilir kalkınma konusunda dikkatli oldukları söylenebilir.

Tablo 7: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsiyet Olarak Karşılaştırmalı Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Tutumları ile İlgili Bulgu ve Değerlendirmeler: T-Test Sonuçları (1=Hiç Katılmıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum)

	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	Std. Sapma	Anlamlılık
Farklı görüş ve fikirlere saygı gösteririm	Kız	161	4,2671	1,13885	,012
	Erkek	159	3,9119	1,35658	,012
Bir davranışı değerlendirirken empati kurarım	Kız	161	4,2733	,90130	,001
	Erkek	159	3,8742	1,15146	,001
Bireyleri olduğu gibi kabul ederim	Kız	161	3,9441	1,15243	,043
	Erkek	159	3,6667	1,28608	,043

Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Tutumları: Nazilli Meslek Yüksekokulu Örneği

Konuşurken karşıdaki bireyleri incitecek söz söylememeye dikkat ederim	Kız	161	4,2174	1,02893	,033
	Erkek	159	3,9748	,99333	,033

Cinsiyet bazında yapılan değerlendirmede; sosyal boyutu kapsayan “Farklı görüş ve fikirlere saygı gösteririm” sorusunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrenciler daha yüksek ortalama ile erkek öğrencilere göre farklı görüşlere daha saygılı olduklarını belirtmişlerdir. “Bir davranışı değerlendirirken empati kurarım” sorusunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrenciler daha yüksek ortalama ile erkek öğrencilere göre bir davranışı değerlendirmede daha çok empati kurduklarını belirtmişlerdir. “Bireyleri olduğu gibi kabul ederim” sorusunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrenciler daha yüksek ortalama ile erkek öğrencilere göre daha fazla bireyleri olduğu gibi kabul ettiklerini belirtmişlerdir. “Konuşurken karşıdaki bireyleri incitecek söz söylememeye dikkat ederim” sorusunda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrenciler daha yüksek ortalama ile erkek öğrencilere göre karşıdaki bireyi incitecek söz söylememeye dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	Std. Sapma	Anlamlılık
Çevreye verilen zararlar beni üzer	Kız	161	4,2795	,98242	,010
	Erkek	159	3,9686	1,14417	,010
Çevreyi düşündüğüm için toplu taşıma araçlarını tercih ederim	Kız	161	3,9441	,98899	,000
	Erkek	159	3,4906	1,23692	,000
Doğal kaynakları (su, yakıt, enerji vb.) tüketirken tasarruflu davranırım	Kız	161	4,2981	,92766	,001
	Erkek	159	3,9119	1,19272	,001
Doğada ayrışması uzun zaman alan plastik ürünler yerine çevre dostu ürünleri tercih ederim	Kız	161	4,4037	,79356	,000
	Erkek	159	3,9308	1,13695	,000
Çöpleri çöp kutusuna atmaya dikkat ederim	Kız	161	4,3168	,91120	,016
	Erkek	159	4,0314	1,17150	,016

Cinsiyet bazında yapılan değerlendirmede; çevre boyutu kapsayan “Çevreye verilen zararlar beni üzer”, “Çevreyi düşündüğüm için toplu taşıma araçlarını tercih ederim”, “Doğal kaynakları (su, yakıt, enerji vb.) tüketirken tasarruflu davranırım”, “Doğada ayrışması uzun zaman alan plastik ürünler yerine çevre dostu ürünleri tercih ederim” ve “Çöpleri çöp kutusuna atmaya dikkat ederim” sorularında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrenciler daha yüksek ortalama ile erkek öğrencilere göre çevreye daha saygılı olduklarını belirtmişlerdir.

	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	Std. Sapma	Anlamlılık
Buzdolabı kapısını uzun süreli açık tutmam	Kız	161	4,4161	,76288	,001
	Erkek	159	3,9937	1,34304	,001
Bilgisayarı işim bittikten sonra açık bırakmam	Kız	161	4,3106	,93699	,000
	Erkek	159	3,8491	1,36497	,001
Alışveriş yaparken ihtiyaç fazlası almamaya dikkat ederim	Kız	161	4,1925	,89802	,001
	Erkek	159	3,7673	1,34162	,001
Ekmeği israf etmemeye dikkat ederim	Kız	161	4,4037	,83949	,001
	Erkek	159	3,9937	1,28525	,001
Kağıt tüketiminde tasarruflu davranmaya çalışırım	Kız	161	4,3168	,89737	,001
	Erkek	159	3,8679	1,35064	,001

Cinsiyet bazında yapılan değerlendirmede; ekonomik boyutu kapsayan “Buzdolabı kapısını uzun süreli açık tutmam”, “Bilgisayarı işim bittikten sonra açık bırakmam”, “Alışveriş yaparken ihtiyaç fazlası almamaya dikkat ederim”, “Ekmeği israf etmemeye dikkat ederim” ve “Kağıt tüketiminde tasarruflu davranmaya çalışırım” sorularında kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrenciler daha yüksek ortalama ile erkek öğrencilere göre ekonomi bazında daha dikkatli davrandıklarını belirtmişlerdir.

Buldukları sınıf bazında yapılan değerlendirmede; sosyal boyutu, çevre boyutu ve ekonomik boyutu kapsayan sorularda anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Tablo 8 : Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınma ile İlgili Bulgu ve Değerlendirmeler: Anova Sonuçları

Annenin Eğitim Durumu

GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
G1 Okuma Yazma Yok	17	3,1765	1,07444
G2 İlkokul	97	4,0103	1,36546
G3 Ortaokul	99	4,2929	1,01270
G4 Lise	75	4,1600	1,09100
G5 Üniversite	32	4,7188	,52267
Toplam	320	4,1594	1,15407

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık
1. Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasının önemli olduğuna inanırım	Gruplar Arası	30,358	4	7,589	6,060	,000	G1-G2 G1-G3
	Gruplar içi	394,514	315	1,252			G1-G4
	Toplam	424,872	319				G1-G5 G2-G5

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik annenin eğitim durumu bazında yapılan değerlendirmede; katılımcıların sorular bazında anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için istatistiksel tekniklerden parametrik teknik olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda $F(4,315)=6,060$ $P<0,05$ istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Bu teste göre annesi okuma yazma bilmeyenler ile annesi ilkököl, ortaokul, lise, üniversite mezunları arasında, annesi ilkököl mezunları ile üniversite mezunları arasında birinci soruda “Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasının önemli olduğuna inanırım” anlamlı bir fark bulunmuştur. Annesi okuma yazma bilmeyen öğrencilerin ortalaması annesi ilkököl, ortaokul, lise, üniversite mezunlarının ortalamasına göre daha düşük çıkmıştır. Annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin ortalaması annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalamasına göre daha düşük çıkmıştır. Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasının önemi konusunda annelerin okuma yazma düzeyi yükseldikçe daha çok önemli hale geldiği görülmektedir.

GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
G1 Okuma Yazma Yok	17	3,8824	1,26897
G2 İlkokul	97	4,0515	1,34142
G3 Ortaokul	99	4,0202	1,21201
G4 Lise	75	3,9867	1,39005
G5 Üniversite	32	4,7812	,42001
Toplam	320	4,0906	1,26240

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık
2. Farklı görüş ve fikirlere saygı gösteririm	Gruplar Arası	17,450	4	4,362	2,799	,026	G5-G2 G5-G3
	Gruplar içi	490,922	315	1,558			G5-G4
	Toplam	508,372	319				

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik annenin eğitim durumu bazında yapılan değerlendirmede; katılımcıların sorular bazında anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için istatistiksel tekniklerden parametrik teknik olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda $F(4,315)=2,799$ $P<0,05$ istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Bu teste göre annesi üniversite mezunu olanlar ile annesi ilkököl, ortaokul ve lise mezunları arasında, annesi ilkököl mezunları ile üniversite mezunları arasında ikinci soruda "Farklı görüş ve fikirlere saygı gösteririm" anlamlı bir fark bulunmuştur. Annesi üniversite mezunu öğrencilerin ortalaması annesi ilkököl, ortaokul, lise mezunlarının ortalamasına göre daha yüksek çıkmıştır. Farklı görüş ve fikirlere saygı gösterme konusunda annelerin okuma yazma düzeyi yükseldikçe daha çok önemli hale geldiği görülmektedir.

Bu teste göre annesi ortaokul mezunları ile lise mezunları arasında on birinci soruda "Doğal kaynakları (su, yakıt, enerji vb.) tüketirken tasarruflu davranırım" sorusunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin ortalaması annesi ortaokul mezunlarının ortalamasına göre daha düşük çıkmıştır. Doğal kaynakların kullanılmasının önemi konusunda annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin daha dikkatli davrandıkları görülebilir. Annesi okuma yazma bilmeyen ile üniversite mezunları arasında on ikinci soruda "Doğal yaşam alanlarına zarar vermemeye dikkat ederim" sorusunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Annesi okuma

yazma bilmeyen öğrencilerin ortalaması annesi üniversite mezunlarının ortalamasına göre daha düşük çıkmıştır. Doğal yaşam alanlarının önemi konusunda annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin daha dikkatli davrandıkları görülebilir. Annesi okuma yazma bilmeyenler ile annesi ilkokul, ortaokul, lise, üniversite mezunları arasında on dokuzuncu soruda “Ekmeği israf etmeme” sorusunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Annesi okuma yazma bilmeyen öğrencilerin ortalaması annesi ilkokul, ortaokul, lise, üniversite mezunlarının ortalamasına göre daha düşük çıkmıştır. Ekmek israfının olumsuz olduğu annelerin okuma yazma düzeyi yükseldikçe daha çok önemli hale geldiği görülmektedir.

GRUPLAR	N	ORTALAMA	STANDART SAPMA
G1 Okuma Yazma Yok	22	4,1364	1,03719
G2 İlkokul	139	3,9640	1,19425
G3 Ortaokul	81	4,4198	,81952
G4 Lise	56	4,1964	1,01658
G5 Üniversite	22	4,5909	,73414
Toplam	320	4,1750	1,05670

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık
14. Çöpleri çöp kutusuna atmaya dikkat ederim	Gruplar Arası	14,903	4	3,726	3,439	,009	G5-G2 G5-G3
	Gruplar içi	341,297	315	1,083			G5-G4
	Toplam	356,200	319				

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik babanın eğitim durumu bazında yapılan değerlendirmede; katılımcıların sorular bazında anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için istatistiksel tekniklerden parametrik teknik olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda $F(4,315)=3,439$ $P<0,05$ istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Bu teste göre babası ilkokul mezunu olana öğrencilerle ortaokul mezunları arasında on dördüncü soruda “Çöpleri çöp kutusuna atmaya dikkat ederim” anlamlı bir fark bulunmuştur. Babası ortaokul mezunu öğrencilerin ortalaması annesi ilkokul mezunlarının ortalamasına göre daha yüksek çıkmıştır. Çöpleri çöp kutusuna atma konusunda babaların okuma yazma düzeyi yükseldikçe daha çok dikkat ettikleri söylenebilir.

Bu teste göre babası okuma yazma bilmeyenler ile üniversite mezunları arasında on altıncı soruda “Bilgisayarı işim bittikten sonra açık bırakmam” sorusunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Babası okuma yazma bilmeyen öğrencilerin ortalaması babası üniversite mezunlarının ortalamasına göre daha düşük çıkmıştır. Tasarrufun önemi konusunda babası üniversite mezunu olan öğrencilerin daha dikkatli davrandıkları görülebilir. Babası okuma yazma bilmeyenler ile annesi ilkökul, ortaokul mezunları arasında on dokuzuncu soruda “Ekmeği israf etmeme” sorusunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Babası okuma yazma bilmeyen öğrencilerin ortalaması babası ilkökul, ortaokul mezunlarının ortalamasına göre daha düşük çıkmıştır. Ekmek israfının olumsuz olduğu babaların okuma yazma düzeyi yükseldikçe daha çok önemli hale geldiği görülmektedir. Babası ortaokul mezunları ile lise mezunları arasında yirminci soruda “Kağıt tüketiminde tasarruflu davranmaya çalışırım” sorusunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin ortalaması babası lise mezunlarının ortalamasına göre daha yüksek çıkmıştır. Kâğıt tüketiminde tasarrufta babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin daha dikkatli davrandıkları söylenebilir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma meslek yüksekokulu öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarını belirlemeye yöneliktir. Sürdürülebilir kalkınma eğitim sistemi eğitim sistemi içerisinde öğrencilere çok iyi bir şekilde kavratılması gereken bir olgudur. Bir anlamda sürdürülebilir kalkınma gelecekte yeryüzünde yaşayacak insanlara iyi bir sosyal yaşam, iyi bir çevre ve iyi bir ekonomi bırakmak demektir. Adnan Menderes Üniversitesi bünyesindeki Nazilli Meslek Yüksekokulu öğrencileri örneğinde bir inceleme yapılmıştır. Çalışma kapsamında öğrencilerin yanıtladıkları anket soruları ve bunlara verilen cevaplar bulgular kısmında ortaya konularak, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumları hakkındaki düşünceleri hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Bununla beraber, öğrencilerin cinsiyet, buldukları sınıf, anne eğitimi ve baba eğitimi anlamında sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumları arasında birtakım farklılıklar olduğu ortaya konulmuştur.

Öğrenciler genellikle sosyal yönden, çevre yönünden ve ekonomik yönden sürdürülebilir kalkınmanın olması gerektiği konusunda hem fikir oldukları yüksek ortalamalarla tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal, çevre ve ekonomi konusunda eğitim öğretim döneminde daha hassas oldukları söylenebilir. Kız-erkek öğrenciler karşılaştırması yapıldığında kız öğrencilerin daha çok sürdürülebilir kalkınma anlamında sosyal, çevre ve ekonomik anlamda daha duyarlı oldukları söylenebilir.. Birinci ikinci sınıf öğrencilerin karşılaştırılması yapıldığında ise öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Anne eğitimi konusunda ise annesi okuma yazma bilmeyen öğrencilerin annesi okuma yazma bilen öğrencilere göre sosyal, çevre ve ekonomik anlamda sürdürülebilir kalkınmaya daha az duyarlı oldukları söylenebilir. Baba eğitimi konusunda ise babası okuma yazma bilmeyen öğrencilerin babası okuma yazma bilen öğrencilere göre sosyal, çevre ve ekonomik anlamda sürdürülebilir kalkınmaya daha az duyarlı oldukları söylenebilir.

Üniversitelerde meslek yüksekokullarında geleceğin yaşam koşullarının iyi olabilmesi için sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde öğrencilere sosyal, çevre ve ekonomik yönden eğitimler veri-

lerek daha iyi bir sosyal, çevre ve ekonomide yaşama olanağının kendi ellerinde olduğunun hatırlatılması gerekmektedir. Daha iyi koşullarda yaşayan öğrencilerin kendilerinden sonra bu topraklar üzerinde yaşayacak olanlara da daha iyi bir yaşanılacak alan bırakması sağlanabilir. Eğitim öğretimin her kademesinde sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin çalışmaların yapılması sosyal, çevre ve ekonomik anlamda olumsuzlukların en aza indirilmesini sağlayabilecektir. Öğrencilere her şeyin bireysel çıkar olmadığını toplumsal çıkarların bireysel çıkarların önüne geçmesi durumunda ülkelerin kalkınma yolunda çok iyi ilerleyebilecekleri unutulmamalıdır. Üniversitelerin meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilere sürdürülebilir kalkınma iyi bir şekilde anlatılıp uygulamaya geçirildiğinde gelecek nesillere yaşayabilecekleri güzel bir dünya bırakılabilir. Bu dünyanın bize babalarımızdan miras kalmadığı, çocuklarımızdan ödünç aldığımız unutulmazsa iyi bir yaşam hem bizim, hem de çocuklarımızın olabilir. Unutulmaması gereken daha iyi bir dünyanın mümkün olduğudur. Başka bir araştırmalarda sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin tutumlar konusu incelenerek sonuçlar değerlendirilip öneriler sunulabilir.

KAYNAKLAR

- Aksu, C., (2011), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre", Güney Ege Kalkınma Ajansı, 5. http://geka.gov.tr/Dosyalar/o_19v5e00u1ru61bbncf2qmlcpv8.pdf (Erişim tarihi 10.09.2018)
- Bilgili, Y.,(2011), "Ekonomik Ekolojik ve Sosyal Boyutuyla Sürdürülebilir Kalkınma" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi , 10(49):559-569. http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt10/sayi49_pdf/6iksisat_kamu_isletme/bilgili_my.pdf (Erişim tarihi 2.09.2018)
- Çıvgın, H., (2011), "Sürdürülebilir Kalkınma ve Kapitalist Birikim Çerçevesinde Kalkınmada Sürdürülebilirlik İmkanları" Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(2):17-34 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/86038>(Erişim tarihi 2.10.2018)
- Engel, R., (1987), "Sürdürülebilir Kalkınma Ahlakı", 255-267. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/743/9495.pdf> (Erişim tarihi 9.09.2018)
- Ertek, T., (2008), Makro İktisat, Beta yayınları, Ankara, "sf171".
- Harris, J., (2011), "Sürdürülebilir Kalkınmanın Temel Prensipleri" Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi, Sayfa1-24. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/EmineOzmet2eviri.pdf>(Erişim tarihi 7.09.2018)
- Kaya, M. F., (2013), "Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması", Marmara Coğrafya Dergisi, 28:175-193. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/3351> (Erişim tarihi 22.09.2018)
- Özer, N. B., (2017), "Uluslararası Kuruluşların Sürdürülebilir Kalkınma Politikaları", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2):120-149. <http://sobild.ankara.edu.tr/index.php/sobild/article/view/813> (Erişim tarihi 5.09.2018)
- Özmehmet, E., (2008), "Dünyada Ve Türkiye'de Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları", Journal Of Yaşar Universty, 3(12):1-23. <https://journal.yasar.edu.tr/wp->

- content/uploads/2012/11/vol_3_no_12_Ecehan_OZ_Makale.pdf, (Erişim tarihi 11.09.2018)
- Peşkircioğlu, N.,(2016). “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Küresel Verimlilik Hareketine Doğru” Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi, 28(335) :5-6.
https://anahtar.sanayi.gov.tr/Files/Pdfs/anahtar_kasim_2016.pdf (Erişim tarihi 11.09.2018)
- Tıraş, H. H., (2012), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2):57-73. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/download/article-file/107656> (Erişim tarihi 2.09.2018)
- Uluatam, Ö.,(1973) Makro İktisat, Savaş Yayınları, Ankara, “sf318”.
- Üstünel, B., (1969) Ekonominin Temelleri, Mısırlı Matbacılık, İstanbul, “sf359”.
- Yaylı, H. (2011). “Sürdürülebilir Kalkınmanın Sürdürülebilirliği”, Ankara Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, 38. ICANAS, 2:921-940. <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/YAYLI-Hasan-S%C3%9CRD%C3%9CR%C3%9CLEB%C4%B0L%C4%B0R-KALKINMANIN-S%C3%9CRD%C3%9CR%C3%9CLEB%C4%B0L%C4%B0RL%C4%B0%C4%9E%C4%B0.pdf> (Erişim tarihi 8.09.2018)
- Yeni, O.,(2014), “Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması” Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(3) :181-208. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/287214> (Erişim tarihi 14.09.2018)
- Kızılkaya, E., ve Kızıloğlu, S., (2015), “Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınmanın Mevcut Durumu” 2 Sürdürülebilir Tarım ve Çevre Konferansı Konya.
https://www.researchgate.net/publication/311261081_Turkiye'de_Surdurulebilir_Kalkinmanin_Mevcut_Durumu_CURRENT_SITUATION_OF_SUSTAINABLE_DEVELOPMENT_IN_TURKEY (Erişim tarihi 16.09.2018)